

**Skólanámskrá
Tjarnarsels
2026 – 2029**

Leikskólinn Tjarnarsel

Tjarnargötu 19 & Skólavegi 1, 230 Reykjanesbæ

<http://www.tjarnarsel.is>

Efnisyfirlit

4	1.	Tjarnarsel
7	2.	Menntastefna Reykjanesbæjar 2021-2030
8	3.	Hugmyndafræði
13	4.	Grunnþættir menntunar
14	5.	Námssvið leikskólans
15	6.	– Lýðræði og jafnrétti
16	7.	– Læsi og samskipti
18	8.	– Heilbrigði og vellíðan
21	9.	– Sjálfbærni og vísindi
23	10.	– Sköpun og menning
26	11.	Fjölskyldan og leikskólinn
26	12.	Mat á leikskólastarfi
27	13.	– Innra mat í leikskóla
27	14.	Hefðir og hátíðir
28	15.	Tengsl skólastiga
28	16.	Starfsáætlun
30	17.	Heimildir

Tjarnarsel

Tjarnarsel er elsti leikskóli Reykjanesbæjar, tók til starfa 18. ágúst 1967. Í skólanum eru 96 börn á fjórum aldursskiptum deildum. Að auki er ein aldursblönduð deild sem staðsett er á Skólavegi 1 og ber nafnið Tjarnarlundur.

Áherslupættir leikskólans eru mál og læsi, vettvangsferðir, umhverfismennt og útinám. Jafnframt er lögð áhersla á fjölbreyttan efnivið til listsköpunar og kubba af öllum stærðum og gerðum. Hugmyndafræði leikskólans einkennist af því að allt nám geti farið fram í gegnum leik, jafnt innan veggja hans sem utan. Kenningar John Dewey liggja til grundvallar ásamt fleiri fræðimönnum og kennismíðum og má þar helsta telja Lev Vygotsky, Ingrid Pramling og Josep Cornell.

Starf leikskólans byggir á:

- Lögum um leikskóla frá árinu 2008.
- Aðalnámskrá leikskóla frá árinu 2011 og breytingum á Aðalnámskrá leikskóla frá árinu 2023.
- Menntastefnu Reykjanesbæjar 2021-2030, Með opnum hug og gleði í hjarta.
- Læsisstefnu Reykjanesbæjar.
- Heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna – í krafti fjölbreytileikans, áherslupættir Reykjanesbæjar.
- Handbók: Móttaka barna með íslensku sem annað tungumál í leikskólum Reykjanesbæjar.

Viðfangsefnin eru í samræmi við grunnþætti menntunar sem birtast í Aðalnámskrá leikskóla. Þeir eru: læsi, sjálfbærni, lýðræði & mannréttindi, jafnrétti, heilbrigði & velferð og sköpun.

Í Aðalnámskrá leikskóla (2023) segir meðal annars að grunnþættir menntunar og námssvið leikskóla eigi að vera samþætt leik barna og hvetja eigi þau til sjálfssprottins leiks. Byggja eigi á áhuga, hugmyndum, reynslu og þátttöku barna og að stuðla beri að sjálfstæði, sjálfræði og frumkvæði þeirra.

VIRÐING

FAGLEGT
MENNTASAMFÉLAG

VIÐ OG JÖRÐIN

MÉR LÍÐUR VEL

Í krafti fjölbreytileikans

Heildarstefna Reykjanessbæjar, sem ber yfirheitið „Í krafti fjölbreytileikans“, hefur tengt 12 Heimsmarkmið við stefnuáherslur sínar. Ásamt stefnunni er Heimsmarkmiðunum ætlað að varða leiðina í átt að framtíðarsýninni og hafa áhrif á starfsáætlanir og verkefnaval starfsmanna til ársins 2030. Stefnan hefur fengið yfirheitið „Í krafti fjölbreytileikans“ sem er vísun í mikilvægi þess að virkja þann fjölbreytta mannauð sem myndar ört stækkandi samfélag í bæjarfélaginu. Stefnan samanstendur af framtíðarsýn, sex stefnuáherslum og þremur gildum. Heimsmarkmiðin eru síðan tengd hverri stefnuáherslu en þær eru; **börnin mikilvægust, vellíðan íbúa, vistvænt samfélag, fjölbreytt störf, kraftur fjölbreytileikans og skilvirk þjónusta** (Reykjanessbær, 2020).

Fjölmennig - fullgildi

Í Aðalnámskrá leikskóla 2023 segir að taka eigi mið af margbreytileika barna og stuðla að **fullgildi** (e. belonging) þeirra þannig að þau geti tekið þátt í og öðlast gleði í leik. Það er til að mynda gert með því að vinna að jöfnun félags- og menningarlegra aðstæðna barna með því;

- Að rækta velvild og vináttu milli barnanna.
- Að nýta fjölbreytta menningarhópa barnanna, fjölskyldna þeirra og kennara skólans.
- Að hlusta eftir sjónarmiðum barnanna.
- Að virða rétt hvers og eins til að tilheyra leikskólasamfélaginu á eigin forsendum.

Heimsmarkmið sameinuðu þjóðanna

Jafnframt er stuðlað að **ingildandi** hugarfari og starfsháttum (e. Inclusion). Lögð er áhersla á að börnin upplifi að þau tilheyri leikskólasamfélaginu með virkri þátttöku og jöfnum tækifærum, óháð líkamlegri eða andlegri getu, trú, uppruna, kynþætti, kynhneigð o.s.frv. Skólastarfið á að endurspeglar margbreytilegan menningarheim barnanna og fjölskyldna þeirra. Jafnframt er leitast er við að mæta hverju barni á þeirra forsendum, að efla trú þeirra á eigin getu (**valdefling**) þannig að þau þroski með sér seiglu og úthald.

Til að stuðla að skilvirkri móttöku, aðlögun og inngildingu barna af erlendum uppruna er stuðst við Handbók um móttöku barna með íslensku sem annað tungumál í leikskólum Reykjanessbæjar. Handbókin er hugsuð sem hagnýtur stuðningur í daglegu starfi, leiðarvísir í móttökuferli og sameiginlegur rammi um fagleg viðmið (ÍSAT-teymi leikskólanna og Skrifstofa Menntasviðs, 2026).

BÖRNIN
MIKILVÆGUST

KRAFTUR
FJÖLBREYTI
LEIKANS

FAGLEGT
MENNTASAMFÉLAG

Menntastefna Reykjanessbæjar 2021-2030

Með opnum hug og gleði í hjarta

Menntastefnu Reykjanessbæjar 2021-2030 Með opnum hug og gleði í hjarta, er ætlað að veita þeim sem starfa með börnum og ungmennum leiðsögn og innblástur í starfinu. Stefnan byggir á þremur leiðarljósum sem eiga að einkenna allt starf með börnum og ungmennum. Þau varða leiðina að farsæld barna þar sem allir sem koma að menntun og uppeldi eru mikilvægir þátttakendur (Reykjanessbær, 2021).

„Meginmarkmið menntastefnunnar er að skapa öllum börnum og ungmennum í Reykjanessbæ öruggt og hvetjandi umhverfi þannig að þeim líði vel, þau hafi tækifæri til að rækta hæfileika sína og blómstra með opnum hug og gleði í hjarta.“ (Reykjanessbær, 2021).

Áherslur menntastefnunnar:

Jafnframt byggir stefnan á fimm megináherslum sem eiga að ná yfir þá eiginleika og hæfni sem við viljum þroska og efla hjá börnum og ungmennum í leik og starfi. Að þeim líði vel og njóti gæðamenntunar.

Áherslurnar fimm:

- Sköpunargleði
- Allir með
- Mér líður vel
- Við og jörðin
- Opnum hugann

SKÖPUNARGLEÐI

ALLIR MEÐ

MÉR LÍÐUR VEL

VIÐ OG JÖRÐIN

OPNUM HUGANN

Hugmyndafræði

Hugmyndafræði Tjarnarsels byggir að hluta til á kenningum bandaríska heimspekingsins og sálfræðingsins John Dewey (1859-1952) sem sagði að börn lærðu mest á því að byggja ofan á fyrri reynslu sína og öðluðust þannig óbeina menntun. Einnig að félagslegar athafnir barnsins væru lykillinn að öllum námsgreinum.

Efniviður sem skólar bjóða börnum upp á taldi Dewey að ætti að tengjast umhverfi þeirra, hafa þýðingu fyrir þarfir, væntingar, áhugamál og hugsanir barnsins. Dewey sá skólann fyrir sér sem smækkaða mynd af samfélaginu. Í skólasamfélagi væri lýðræði haft að leiðarljósi, þar sem ólíkir einstaklingar starfi saman og hver um sig leggi sitt af mörkum. Þar sem nemendum væri ætlað að vinna saman að viðfangsefnum sem hæfðu þroska þeirra og getu. Berjast yrði gegn þeirri hugsun að skólinn væri undirbúningur undir lífið frekar en lífið sjálft. Hann lagði áherslu á að barnið væri upptekið af því sem væri að gerast hér og nú. Það væri fyrst og fremst borgari samtímans en ekki framtíðarinnar (Ólafsson, J., 2002; Dýrfjörð, K., 2006). Gefa ætti nemendum tækifæri til að kynnast lýðræðinu í raun og leggja áherslu á að efla eiginleika hjá börnum sem renni stöðum undir lýðræðislegt samfélag.

Í kjölfar þessara hugmynda urðu til hans frægustu einkunnarorð, learning by doing sem hefur verið útlagt að læra í verki. Dewey lagði áherslu á að þekkingarleit væri verklegt ferli. Þar sem nám og þekkingarleit væru nátengd hlyti nám að vera slíkt ferli. Orðasambandið learning by doing, að læra í verki, merkir því að læra eitthvað, að tileinka sér námsefni eða öðlast getu í ákveðinni grein (Dewey, J. 1933/2000a, 1938/2000b; Cuffaro, H. K., 1995; Jónsson, Ó., P., 2006).

Hugmyndafræði leikskólans byggir á kenningum fleiri fræðimanna og má þar helsta telja Lev Vygotsky og Ingrid Pramling. Vygotsky setti fram þrjá þætti sem gera leikinn mikilvægan fyrir barnið. Í fyrsta lagi sé hann leið barnsins til hlutbundinnar hugsunar. Í öðru lagi hjálpi leikurinn barninu til að átta sig á félagslegum reglum sem ríkja í umhverfinu og í þriðja og síðasta lagi felist mikil sjálfstjórn í leiknum. Vygotsky lagði einnig áherslu á mikilvægi fullorðinna og eldri barna í námi þeirra yngri og taldi að vitrænn þroski örvaðist í samskiptum við þroskaðri einstaklinga (Dale, E.L., 1997). Hugmyndafræði Ingrid Pramling byggist á því að kennarar vinni meðvitað og hafi áhrif á þróun þekkingar og getu barna á sem fjölbreyttastan hátt. Hún leggur áherslu á að afstaða kennara til barna skipti máli og að þeir komi til móts við barnið þar sem það er statt (Pramling, I., 2006). Við útinám og vettvangsferðir er horft til hugmynda Josep Cornell sem er þekktur fyrir að nota vettvangsferðir sem leið til að kenna börnum náttúrufræði og til að njóta og upplifa náttúruna og læra af henni. Hann sagði að við værum hluti af náttúrunni og náttúran væri hluti af okkur (Cornell, J., 1989).

Kveikjur

Svokallaðar „kveikjur“ í leik eru aðferðir sem eru notaðar til að vekja áhuga barna og styðja við leik þeirra. Kveikja getur verið hlutur, saga, spurning, tónlist eða breyting á umhverfi sem hvetur börn til að byrja að leika sér eða þróa leikinn áfram. Með því að setja fram áhugaverðan efnivið eða skapa spennandi aðstæður fá börn tækifæri til að nota ímyndunarafli sitt, eiga samskipti við önnur börn og skapa eigin leik. Markmið kveikja í leik er að efla sköpun, samvinnu og virkni barna, án þess að fullorðnir stýri leiknum of mikið.

Leikur og nám

Leikurinn er þungamiðja leikskólastarfsins, hann er sjálfsprottinn og börnum eðlislægur. Leikurinn er megin námsleið barna og skapar þeim tækifæri til að læra og skilja umhverfi sitt, tjá hugmyndir sínar, reynslu og þróa félagsleg tengsl við önnur börn (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Enginn vafi leikur á mikilvægi leiksins fyrir þroska barna, þau gleyma sér í skemmtilegum og sjálfsprottum leik sem einkennist af krafti, gleði og áhuga. Leikurinn byggir undir nám og hæfni til að takast á við áframhaldandi skólagöngu. Ef börnum leiðist læra þau lítið sem ekkert. Þess vegna er brýnt að námsumhverfi barna vekji forvitni og áhuga (Sahlberg og Doyle, 2019).

Í Tjarnarseli er leikurinn sem rauður þráður í gegnum allt nám og starf. Sem fyrr segir er horft til hugmynda Dewey, sem meðal annars benti á að börn lærðu mest með því að byggja ofan á fyrri reynslu sína og öðluðust þannig óbeina menntun. Einnig er lítið til hugmynda Ingrid Pramling um að börn séu leikandi námsmenn (Pramling, I. 2006) og Lev Vygotsky sem jók skilning manna á mikilvægi leiksins með skrifum sínum um leikinn sem leiðandi afl í uppeldi og þroska barna (Dale, E.L., 1997).

GLEÐI

FRELSI

Kenningar þessara fræðimanna birtast meðal annars í, að sjálfsprottum leik er gefinn langur samfelldur tími bæði úti og inni og leitast er við að skapa umgjörð um leikinn þar sem börnin geta fylgt eftir eigin áhugahvöt hverju sinni. Börnin hafa gott aðgengi að fjölbreyttum efniviði og leikskvæðum til að vinna úr hugmyndum sínum, undrast, rannsaka, finna lausnir, tjá sig og skapa. Umhverfið á að örva sem flest skynfæri barnanna (**fjölskynjun**) og veita þeim tækifæri til að kanna heiminn með öllum skilningarvitum sínum, sjá, hlusta, snerta, bragða o.s.frv. Námsefni og efniviði til ólíkra leikja er fléttað saman og styður þannig við sköpunarkraft barnanna og sjálfsprottinn leik innan- og utandyra (Aðalnámskrá 2023). Leikefni með áherslu á opinn og skapandi efniviði eins og kubba af margvíslegum stærðum og gerðum, efni til listsköpunar, leir, stærðfræðileg viðfangsefni, bækur og spil er ávallt í boði.

Verðlaus efniviður sem til fellur til í leikskólanum og á heimilum kennara og barna er notaður til listsköpunar. Börnin leika og vinna saman í stórum og litlum hópum að ákveðnum viðfangsefnum og verkefnum. Þau eru virkir þátttakendur þar sem lýðræðisleg vinnubrögð og samvinna eru lykilatriði. Börnin hafa áhrif á hvaða viðfangsefni verða fyrir valinu og hvaða leiðir eru farnar til að nálgast verkefni sem síðan leiðir til valdeflingar þeirra og trú á eigin getu og hugmyndum. **Með því að veita börnum tækifæri til sköpunar sem byggir á forvitni, ímyndunarfli, áhuga, leit og leik öðlast þau aukna sjálfsþekkingu, hæfni og áræðni til að hafa áhrif á heiminn í kringum sig (Reykjanesbær, 2021).**

VIÐ OG JÖRÐIN

UMHVERFISVITUND

Námsumhverfi

Húsnæði og búnaður leikskóla, leikvöllur og nærsumhverfi mynda námsumhverfi leikskóla því leikskólabörn læra bæði úti og inni (Aðalnámskrá leikskóla, 2011). Tjarnarsel er 5 deilda skóli, staðsettur á tveimur stöðum, á Tjarnargötu 19 og á Skólavegi 1. Á Tjarnargötu eru fjórar aldurskiptar deildir, Mánavellir (2-3 ára), Sólvellir (3-4 ára), Ljósvellir (4-5 ára) og Sunnavellir (5-6 ára). Deildirnar eru aldurshreinar sem þýðir að barn sem byrjar 2 ára er fyrsta árið á Mánavöllum síðan flyst það ásamt jafnöldrum sínum og kennurum á Sólvelli, þá taka Ljósvellir við og á síðasta árinu er barnið á Sunnavöllum.

Deildirnar eru sniðnar að hverju aldurstigi fyrir sig varðandi aðbúnað, leikföng og viðfangsefni. Hverri deild er skipt upp í leiksvæði, heimakrök, holkubbasvæði, einingakubba, listasvæði o.s.frv. Að auki hafa börnin aðgang að Stofunni sem staðsett er miðsvæðis í skólanum. Stofan er matsalur fyrir tvær elstu deildirnar en hún er einnig nýtt í öðru starfi yfir daginn. Sameiginlegt bókasafn skólans er einnig staðsett í Stofunni. Fimmta deildin er staðsett á Skólavegi 1 sem er elsta steinhúsið í Keflavíkurbær.

Deildin er aldursblönduð og ber heitið Tjarnarlundur. Þar eru 22-24 börn á aldrinum 2-6 ára. Á efri hæð hússins eru vinnuherbergi allra kennara Tjarnarsels sem og fundaraðstaða fyrir allan skólann en slík aðstaða er ekki fyrir hendi á Tjarnargötu 19. **Í Menntastefnu Reykjanesbæjar 2021-2030 segir að gleðin þurfi að ríkja í umhverfi barna svo upplifun þeirra verði í senn gefandi og skemmtileg. Í Tjarnarseli er leitast við að skapa aðstæður úti og inni sem efla leik- og sköpunargleði barna og ýta undir frjóga hugsun.**

Verkefnið **Áskorun og ævintýri** í náttúrulegum gördum skólans og í vettvangsferðum um nánasta umhverfi hans er viðamikil og tengist öllum grunnþáttum menntunar. Verkefnið hefur verið í stöðugri þróun frá árinu 2012 og tekur á sig nýjar myndir og aukin tækifæri á hverju ári. Verkefnastjóri leiðir starfið í samvinnu við kennara og Græna teymi skólans. Markmiðið er að samtvinna alla grunnþætti menntunar við útinám með áherslu á sjálfsprottinn leik, sköpun, hreyfingu og sjálfbærni. Litið er á garðana sem útikennslustofur allan ársins hring þar sem íslensku árstíðirnar skipa stóran sess.

Námargarðarnir við Tjarnargötu og á Skólavegi 1 bjóða upp á endalausa möguleika til náttúrufræðikennslu, sköpunar og hreyfingar. Ekki má gleyma mikilvægi leiksins í gördunum og í vettvangsferðum. Ímyndunarafli barna og leikgleði þeirra fær notið sín um leið og hreyfiproski þeirra eflist og styrkist. Sérfræðingar hafa bent á að í mörgum löndum hafi útivera barna minnkað mikið, nánast horfið eins og dögg fyrir sólu (Rivkin, M.S. og Schein, D., 1995). Í íslenskum leikskólum er löng hefð fyrir mikilli útiveru og í þá vaju er brýnt að halda en rannsóknir sýna að útivera hefur jákvæð áhrif á þroska heilans. Jafnframt verða börn líklegri til að bera virðingu fyrir náttúrunni og umheiminum ef þau læra um náttúruna í náttúrunni. Einnig hefur verið sýnt fram á að útinám hentar börnum vel sem eiga erfitt með úthald og einbeitingu því þá fær skapandi kraftur þeirra að njóta sín betur (McNelis, D. 2010). Litið er á garðana, nánasta umhverfi skólans og bæinn allan sem þriðja kennarann í námi barnanna í Tjarnarseli.

Í útinámi liggur náttúran til grundvallar við skipulagningu kennslunnar í gördunum okkar og í vettvangsferðum hvort sem er til sköpunar, hreyfingar, til að auka heilbrigði og vellíðan, læra um sjálfbærni og vísindi, mál og læsi eða stærðfræði. Útikennsla eflir félagsfærni og andlega vellíðan, gefur tækifæri

til að skoða og rannsaka, nærir sköpunarkraft og ímyndunarafli, hvetur börn til áskorana, eflir seiglu og líkamshreyfni (Fish, L og Bailie, P., 2018). Fjölbreyttur gróður, tré, berjarunnar, krydd- og matjurtir eru ræktaðar í beðum, í gróðurhúsum og inni á deildum sem síðan er plantað úti í gördunum. Stór grjót, litlir hólar og þrautabrautir leynast víða til að efla hreyfiproska barnanna og vatnsbrunnur og lækur er fyrir skapandi vatnsleiki og drullumall.

Vettvangsferðir

Vettvangsferðir eru einn af hornsteinum skólastarfsins í Tjarnarseli og því er litið á nágrenni leikskólans og bæjarfélagið allt sem mikilvægan þátt í námsumhverfi barnanna. Fyrstu tvö árin fara börnin í stuttar vettvangsferðir um nærsumhverfið, kynnast stöðum sem eru í nálægð við skólann. Þau kanna meðal annars skruðgarðinn, lóðina við Myllubakkaskóla og Vatnsholtið. Með auknum aldri og þroska er farið í lengri ferðir, bæði fótgangandi og með strætó. Rík áhersla er lögð á að börnin kynnist bænum sínum á jákvæðan hátt, þekki sögu og náttúru ákveðinna svæða og njóti þeirra. Börnin kjósa gjarnan um hvert þau vilja fara og hvað þau vilja gera í vettvangsferðum sem er hluti af lýðræðiskennslu og valdeflingu, að börnin finni að á þau er hlustað og að þau hafi áhrif á hvernig dagurinn gengur fyrir sig.

Daglegt líf

Þegar börnin mæta í Tjarnarsel á morgnana velja þau sér leiksvæði og koma að morgunverðarborðinu þegar þeim hentar á milli kl. 8:00-9:00. Börnin leika sér á svæðunum og geta skipt um leiksvæði eins og hugurinn segir til um. Þau skoða valsvæðin á sérstökum valblöðum sem hanga uppi á vegg, sjá hvar er laust og velja sér svæði í samræmi við það. Samveru- og ávaxtastund er um miðjan morgun eða eftir því hvernig leikurinn þróast á svæðunum. Eftir það eða jafnvel fyrr er boðið upp á margvísleg verkefni úti og inni og farið í vettvangsferðir. Þá er komið að hádegisverði, hvíld og samverustundum á yngri deildunum. Á eldri deildunum er boðið upp á valkróka með fjölbreyttum efniviði til sköpunar og náms á sama tíma og börnin skiptast á að fá sér að borða. Leikurinn heldur áfram fram að síðdegishressingu bæði úti og inni með fjölbreyttu leikefni. Deginum lýkur í garðinum með hressandi útiveru. Ef hins vegar veður er vott og bylur á gluggum endar dagurinn inni á ljúfum nótum.

Aðlögun nýrra barna

Frá fyrsta degi barnsins í leikskólanum er vellíðan þess í fyrirrúmi. Aðlögunin tekur fimm daga og fer þannig fram að barnahópnum er skipt í tvo hópa sem koma á mismunandi tímum dagsins. Fyrsta daginn dvelja þau í klukkustund og í kjölfarið lengist tíminn hægt og rólega alla vikuna. Fimmta daginn borða þau hádegisverð og hvílast og eru sótt eftir þá stund. Markmiðið er að skapa rólegar stundir í nýju umhverfi með áherslu

á öryggi og vellíðan barnanna og fjölskyldna þeirra. Fyrstu vikur barnsins í skólanum leggja grunn að góðu foreldrasamstarfi og því mikilvægt að bæði foreldrar og kennarar leggi sig fram um að kynnast hvert öðru. Tengslin aukast og styrkjast ár frá ári með daglegum samskiptum og viðburðum sem foreldrum er boðið á.

Sérkennsla

Í Tjarnarseli hafa öll börn jafnan rétt til náms. Börn með sérþarfir fá sérkennslu við hæfi hvers og eins í samvinnu við foreldra barnsins, sérkennsluráðgjafa og sérfræðinga á vegum Skólaláþjónustu Reykjanesbæjar og Ráðgjafar- og greiningarstöðvar, ef til þess kemur. Sérkennslustjóri starfar í Tjarnarseli og hefur yfirumsjón með sérkennslumálum innan skólans. Ef grunur vaknar um seinkaðan þroska hjá barni er málið tekið upp í nemendaverndarráði að fengnu samþykki foreldra. Á þeim fundum er tekin ákvörðun um hvort vísa eigi málinu áfram og er þá send er inn tilvísun þar sem vanda barnsins er lýst. Í framhaldi af því er málið tekið til athugunar hjá sérfræðingum á vegum Skólaláþjónustunnar. Beiðni um aðstoð og tilvísanir eru alltaf sendar í fullu samráði við foreldra. Rík áhersla er lögð á að efla félagsþroska barna með sérþarfir og að þau aðlagist barnahópnum, þess vegna er ávallt leitast við að flétta sérkennslu inn í leik og daglegar athafnir en félagsfærni þroskast best í samskiptum við aðra. Sérkennslan fer einnig fram í litlum hópum, sérstaklega þegar kemur að málörvun. Að auki fer hún fram í einstaklingstímum ef sérfræðingar meta að þess sé þörf. Er það gert í samráði við foreldra og alla aðra sem að barninu koma.

Grunnþættir menntunar

Námssvið leikskóla leggja línurnar að samþættu og skapandi leikskólastarfi og taka mið af sex grunnþáttum menntunar. Samkvæmt sameiginlegum hluta Aðalnámskrár fyrir leik- grunn og framhaldsskóla eru þeir eftirfarandi:

- Læsi.
- Sjálfbærni.
- Lýðræði og mannréttindi.
- Jafnrétti.
- Heilbrigði og velferð.
- Sköpun.

Grunnþættirnir tengjast innbyrðis, skarast og eru háðir hver öðrum. Þegar skólastarf er metið þarf að skoða hvort og hvernig þeir setja mark sitt á nám og kennslu og starfið í leikskólanum í heild sinni (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

FÉLAGSFÆRNI

VIRÐING

ALLIR MED

MÉR LÍÐUR VEL

Námssvið leikskólans

Námssvið leikskólans taka mið af grunnþáttum menntunar sem eru eftirfarandi:

- Lýðræði & jafnrétti.
- Læsi & samskipti.
- Heilbrigði & vellíðan.
- Sjálfbærni & vísindi.
- Sköpun & menning.

Námssviðin eru sameiginleg leiðarljós í menntun, uppeldi og umönnun í leikskólum. Þau eiga að fléttast inn í allt leikskólastarfið og endurspegla grunnþætti menntunar. Leikskólinn er fyrsta skólastig skólakerfisins og upphaf formlegrar menntunar einstaklinga. Í leikskólastarfi mynda hugtökin uppeldi, umönnun og menntun eina heild (Aðalnámskrá, 2011).

Í Menntastefnu Reykjanesbæjar kemur fram að í árangursríku, virku og styðjandi menntasamfélagi séu allir mikilvægir og þar gefist tækifæri til að þróa þekkingu, viðhorf og gildi á jákvæðan hátt (Reykjanesbær, 2021). Heildarstefna Reykjanesbæjar í krafti fjölbreytileikans og stefnuáherslur Heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna ganga eins og rauður þráður í gegnum námssvið leikskólans, markmið þeirra og leiðir. Að auki er horft til Menntastefnu bæjarins **Með opnum hug og gleði í hjarta**. Stefnan inniheldur þrjú leiðarljós og fimm megináherslur, eins og fram hefur komið (Reykjanesbær, 2021).

Lýðræði og jafnrétti

Leikskóli er vettvangur þar sem leggja á áherslu á gildi og starfshætti sem renna stoðum undir lýðræðislegt samfélag. Í leikskóla eiga foreldrar, starfsfólk og börn að vera samstarfsaðilar. Börn eiga að finna að þau eru hluti af hópi og samfélagi þar sem réttlæti og virðing einkenna samskipti (Aðalnámskrá leikskóla, 2011). „*Ein af grunnþörfum hverrar manneskju er að tilheyra og þess vegna þarf að skapa börnum umhverfi þar sem styrkleikar þeirra fá að njóta sín*“ (Reykjanesbær, 2021).

Í Tjarnarseli er lýðræði einn af hornsteinum skólastarfsins og fléttast inn í daglegar athafnir, leik og nám. Unnið er með lýðræði á markvissan hátt sem grundvallast meðal annars á kenningum Deweys. Leitast er við að skipuleggja daginn með þeim hætti að börnin geti að mestu haft áhrif á hvar þau leika sér og við hvern. Gefinn er langur samfelldur tími þar sem börn fara á milli svæða að eigin ósk. Boðið er upp á margvísleg leikefni sem börnin geta valið um, kubba, efni til listsköpunar, leir, spil, hlutverkaleiki og rólega leiki. Í garðinum gefast tækifæri til margvíslegrar sköpunar, ímyndunar-, ærsla- og hreyfileikja. Haft er að leiðarljósi að börnin geti haft áhrif á nám sitt og leik úti og inni. Lögð er áhersla á að þau fái tækifæri til að hafa áhrif á ákvarðanatöku í leikskólanum með samræðum og jafnvel kosningum. Börnum er kennd virk hlustun með því að hlusta á skoðanir annarra í umræðum og þau hvött til að segja sínar skoðanir. Til þess að svo geti orðið er nauðsynlegt að kenna börnum lýðræðislegar aðferðir með ákveðnum leiðum.

Jafnréttisstefna Tjarnarsels miðar að því að öll börn skólans njóti jafnræðis. Börnum skal ekki mismunað eftir kynferði, kynþætti, þjóðerni, heilbrigði eða stéttarstöðu. Grunnurinn að jafnréttisstefnunni er að kennarar séu meðvitaðir um fjölbreytileika nemenda og gæti jafnræðis. Markmiðið með jafnréttiskennslunni er að börnin upplifi að engu máli skipti hvers kyns eða af hvaða uppruna þau eru. Öll hafi þau jöfn tækifæri. **Að styrkja félagsfærni með þessu marki er mikilvæg undirstaða góðra samskipta, vináttu og skilnings á öðrum sem ýtir undir vellíðan hverrar manneskju**“ (Reykjanesbær, 2020; Reykjanesbær, 2021). **Sem fyrr segir skal skólastarfið einkennast af inngildandi hugarfari og starfsháttum þar sem kraftur fjölbreytileikans vex og dafnar.**

Markmiðið með lýðræðis- og jafnréttiskennslu er:

- Að virða val og áhugamál barna og hlusta á skoðanir þeirra.
- Að kenna börnum að vera virkir þátttakendur í lýðræðissamfélagi sem virða skoðanir annarra.
- Að kenna börnunum leiðir til þess að koma skoðunum sínum á framfæri og hafa áhrif á ákvarðanatöku er varða þeirra eigið líf.
- Að börn upplifi að skoðanir þeirra skipti máli og séu samfélaginu mikilvægar og hafi hugrekki til að koma þeim á framfæri.
- Að öll börn njóti jafnréttis til kennslu, umönnunar og örvunar.
- Að virða trúfrelsi og menningu barna og fjölskyldna þeirra.
- Að virða mismunandi kynþætti og viðhalda fordómaleysi barna.
- Að stuðla að jafnrétti kynjanna og hreyfa við staðalímyndum.

OPNUM HUGANN

LÆSI

Leiðir:

Börnin fara frjálst á milli leiksvæða og læra jafnhliða að virða leik annarra barna sem eru á svæðunum. Í tímum sem kennarar skipuleggja er leitað eftir hugmyndum og skoðunum barnanna um hvernig eigi að nálgast ákveðin viðfangsefni. Þegar farið er í vettvangsferðir er oft kosið um hvert skal haldið og börnunum sýndar myndir af svæðum sem þau geta valið um. Í sögustundum er gjarnan rætt um hvaða bók börnin vilja að kennarinn lesi eða til dæmis hvort hann segi sögu eða noti sögupoka. Við slíkar samræður skapast oft heimspekilegar vangaveltur þar sem börn læra að vera þátttakendur í hópi þar sem bæði er talað og hlustað. Börnin taka þátt í þróunarverkefnum skólans og koma þá að grunnhugmyndavinnu og setja fram sínar óskir.

Börnin eru hvött til að hafa áhrif á samfélag sitt en þau koma oft auga á það sem vel er gert eða það sem betur má fara í samfélaginu. Lýðræðislegur kennari getur hjálpað nemendum sínum að koma skoðunum sínum á framfæri og fylgja þeim eftir. **„Félagsfærni þroskast í samskiptum við aðra sem leggur grunn að lýðræðislegri þátttöku, vinsemd og skilningi“ (Reykjanesbær, 2021).** Þannig læra börnin lýðræði í verki og hvernig hægt er að hafa áhrif í samfélaginu.

Læsi og samskipti

Læsi í víðum skilningi þess orðs er mikilvægur þáttur samskipta. Læsi í leikskóla felur í sér þekkingu, leikni og hæfni barna til að lesa í umhverfi sitt og tjá upplifun sína, tilfinningar og skoðanir á fjölbreyttan hátt. Í leikskóla ber að skapa aðstæður þar sem börn fá meðal annars tækifæri til að kynnast tungumálinu og möguleikum þess, njóta þess að hlusta á og semja sögur, ljóð, þulur og ævintýri.

Leikskólakennurum ber að leggja grunn að íslenskunámi barna og veita þeim ríkuleg tækifæri til að efla málfærni sína, bera virðingu fyrir fjölbreyttum tungumálum og leita leiða til að styðja við móðurmál og virkt fjöltyngi í leik og daglegu starfi. (Aðalnámskrá leikskóla, 2011 og 2023). **„Læsi er grundvöllur þess að afla sér þekkingar sem eykur viðsýni, valdeflingu og virkni fólks (Reykjanesbær, 2020; Reykjanesbær 2021).**

Mál og læsi er annar af meginþáttum skólastarfsins í Tjarnarseli ásamt vettvangs- og útinámi, umhverfið er skipulagt með þeim hætti að það örvi mál- og læsisþroska barnanna.

Markmið:

- Að efla orðaforða, hlustunarskilning og frásagnarhæfni barnanna.
- Að efla hljóðkerfisvitund barnanna.
- Að efla máltjáningu barnanna.
- Að vekja áhuga barnanna á tal- og ritmáli og veita þeim tækifæri til að kynnast því eftir margvíslegum leiðum.
- Að börnin kynnist táknum og hljóðum bókstafanna.

Leiðir:

Málörvun hefst við upphaf leikskólagöngunnar með áherslu á sögulestur, söngva og hreyfileiki og byrjað er að nota Orðaspjall til að leggja inn orð úr nánasta umhverfi barnanna. **Í samræðum við yngstu börnin er mikilvægt að setja orð á og lýsa athöfnum, leika með orð og byggja upp leikorðaforða þeirra og vera börnum góð málfyrirmynd (Aðalnámskrá leikskóla, 2023).**

Á öðru ári leikskólagöngunar er mikil rækt lögð við að efla orðaforðann samhliða því að börnin læra að þekkja nafnið sitt á prenti, klappa í atkvæði og leika með tungumálið eftir margvíslegum leiðum. Við fjögurra og fimm ára aldur er áfram unnið markvisst með orðaforða, hlustunarskilning, frásagnarhæfni og hljóðkerfisvitund. Þegar börnin eru á síðasta árinu fara þau í léttar og leikandi Orða- og stafastundir í nokkrar vikur, börnin kynnast undraheim orða og bókstafa í gegnum skapandi starf, Orðaspjall, leik og útinám. **Börn þurfa að fá tækifæri til að kynnast mismunandi tjáningarformum og leiðum sem eykur möguleika þeirra á að hugsa lengra og stærra“ (Reykjanesbær, 2021).**

Bóklestur

Gott aðgengi að bókum er hluti af mál- og læsisumhverfi skólans. Í Stofunni þar sem eldri börnin borða á Tjarnargötunni er sameiginlegt bókasafn. Einnig eru bækur inni á deildunum og miðast bókavalið við aldur, þroska og áhuga hvers aldursstigs. Daglegar sögustundir eru ríkur þáttur í málörvunarstarfinu, að auki fá börnin næði til að taka sér bók í hönd þegar þau langar til.

Orðaspjall

Orðaspjall er leið til að efla orðaforða og hlustunarskilning leikskólabarna með bóklestri. Aðferðin hefur verið í þróun í Tjarnarseli frá haustinu 2009 og hófst með þróunarverkefninu Bók í hönd og þér halda engin bönd. Orðaspjallið skipar stóran sess í öllu mál og læsisstarfi skólans og fléttast inn í alla grunnþætti menntunar og daglegt starf.

Fjöl margar rannsóknir sýna að orðaforðinn er undirstaða lesskilnings og að hann tengist beint eða óbeint bókstaflega öllu sem varðar læsi á öllum aldri. Einnig hefur verið sýnt fram á í fjölda rannsókna að orðaforði barna á leikskólaárunum spáir fyrir um lesskilning og námsárangur þeirra langt fram í tímann (Ragnarsdóttir, H., 2025). Á fyrsta skólaárinu er Orðaspjallið mjög myndrænt, leikið er með orð úr nánasta umhverfi barnanna og þau skoða og handfjatla bækur og myndir. Eftir því sem börnin eldast er byggt ofan á orðaforðann, hlustunarskilning og frásagnarhæfni. Barnabækur eru aðalkveikjan að því að vinna og leika með orð samkvæmt Orðaspjallsaðferðinni, en sem fyrr segir fléttast það inn í allt starfið með einum eða öðrum hætti. Tækifærin eru allt um kring og möguleikar til að læra ný og spennandi orð eru óþrjótandi. Orðin leynast um allt, í vettvangsferðum, í listsköpun, í hlutverkaleik og í samræðum við börnin um allt milli himins og jarðar (Jónsdóttir, Á., H., Stefánsdóttir, I., S., Ragnarsdóttir, H., 2025).

Bára hvalastelpa

Bára hvalastelpa er öflugur liðsmaður í Orðaspjallinu. Hver deild er með Báru upp á vegg hjá sér og orðasíli til að skrifa orð á. Börnin fóðra Báru með orðasílu en hún er sísvöng og mikið matargat og þarf því að fá ný orð með reglulegu millibili. Markmiðið með Báru hvalastelpu er að skapa skemmtilega leiki og fallega umgjörð í kringum Orðaspjallið sem höfðar til barna.

Lengi býr að fyrstu gerð

Málörvun fyrir fjöltyngd börn og börn með seinkaðan málþroska.

Fjöltyngdum börnum og börnum með seinkaðan málþroska, sem ná ekki greiningarviðmiðum fyrir sérkennslu eða tíma hjá talmeinafræðingi, hefur fjölgað hratt í samfélaginu síðasta áratug. Þau börn fara í málörvunarstundir í litlum hópum þar sem markmiðið er að efla málþroska þeirra eftir fjölbreyttum leiðum. Meðal annars er stuðst við handbókina Lengi býr að fyrstu gerð og markvissar málörvunarstundir fyrir 2-6 ára gömul börn, sem þróaðar voru í tengslum við handbókina (Mýrdal, T., 2021).

Ótal rannsóknir sýna að mikill gróskutími er í þroska barna fyrstu æviárin og því ber að efla mál, vitsmuna- og hreyfiþroska þeirra eftir öllum bestu leiðum sem hugsast getur. Tungumálið er verkfæri eigin hugsunar og því samofið vitsmuna- og félagsþroska barna. Að hafa gott vald á tungumálinu varðar því leiðina að velfarnaði hvers einstaklings og þátttöku hans í samfélaginu (Ragnarsdóttir, H., 2025).

Heilbrigði og vellíðan

Í leikskóla eiga börn að læra um og tileinka sér heilbrigða lífshætti, hollt mataræði, hvíld, hreinlæti og hreyfingu. Hreyfing er börnum eðlislæg og stuðlar að vellíðan. Hreyfing getur haft í för með sér gleði og ánægju og í gegnum hana læra börn. Börn eiga að fá tækifæri til að hreyfa sig frjálst, jafnframt því að taka þátt í skipulagðri hreyfingu. Hreyfing og vellíðan hafa jákvæð áhrif á samskipti barna, umgengni þeirra við umhverfi sitt og hæfni þeirra til að takast á við daglegt líf og aðstæður (Aðalnámskrá leikskóla, 2011). Heilbrigði og vellíðan fléttast inn í allt skólastarfið og ber kennurum að skapa hentugt umhverfi og vinnuaðstæður sem efla heilbrigði. Það gera þeir fyrst og fremst með því að tryggja góðan skólabrag, stuðla að jákvæðum og uppbyggilegum samskiptum og láta sig málefni barnanna varða.

Fagleg umhyggja

Fagleg umhyggja er hugtak sem kemur fyrir í Aðalnámskrá leikskóla (2023) og felur í sér að leikskólakennarar og annað starfsfólk sýni börnunum hlýju, virðingu og áhuga á faglegan og ábyrgan hátt. Hún byggir á þekkingu um þroska, leik og nám barna og birtist í daglegum samskiptum þar sem lögð er áhersla á traust, kærleika og vellíðan hvers barns. Börn eiga rétt á öruggu og kærleiksríku umhverfi þar sem barnið finnur að það er séð, heyrt og metið. „Vellíðan er grundvöllur þess að börnum farnist vel, séu virk, námsfús, njóti hæfni sinnar sjálfum sér og öðrum til heilla“ (Reykjanesbær, 2021).

MÉR LÍÐUR VEL

HEILBRIGÐI

Markmið með heilbrigði og vellíðan:

- Að stuðla að gleði, hamingju og góðri líðan barna.
- Að tryggja börnum jákvæða og góða fyrirmynd sem stuðlar að heilbrigði og vellíðan.
- Að tryggja börnunum hollt og fjölbreytt fæði.
- Að kenna börnum að þekkja eigin heilbrigði og vellíðan.
- Að kenna börnum að tjá sig um eigið heilbrigði og vellíðan, til að þau geti haft jákvæð áhrif á eigið líf.
- Að börn upplifi að skoðanir þeirra skipti máli, séu samfélaginu mikilvægar og hafi hugrekki til að koma þeim á framfæri.
- Að veita börnunum tækifæri til að öðlast þekkingu og færni í félagslegum samskiptum.
- Að stuðla að jákvæðum samskiptum, umhyggju og tilfinningalegu jafnvægi.
- Að stuðla að jákvæðri og sterkri sjálfsmýnd barna.
- Að veita börnum tækifæri til fjölbreyttrar hreyfingar, ögrandi og krefjandi útivistar.
- Að bera virðingu fyrir einstaklingnum og tryggja lýðræðislegt sjálfstæði.
- Að veita börnum tækifæri til slökunar og hvíldar.

Heilsueflandi leikskóli

Tjarnarsel er þátttakandi í þróunarstarfi Heilsueflandi leikskóla á vegum Embættis landlæknis. Því er ætlað að styðja leikskóla í að vinna markvisst að heilsueflingu og gera hana að hluta af daglegu starfi. Í Aðalnámskrá leikskóla frá 2011 eru heilbrigði og vellíðan skilgreind sem einn af sex grunnþáttum menntunar sem leikskólar eiga að hafa að leiðarljósi í sínu starfi. Mikill samhljómur er með þróunarstarfi Heilsueflandi leikskóla og grunnþættinum um heilbrigði og vellíðan. Heilsueflandi leikskóli hefur nýst sem verkfæri til að efla og styrkja grunnþáttinn enn frekar. Unnið er með níu lykilþætti sem tengjast skólastarfinu. Þeir eru: hreyfing, mataræði, geðrækt, öryggi, tannheilsa, fjölskylda, nærsamfélag, starfsfólk og farsæld barna.

Innan skólans starfar heilsuteymi sem heldur utan um heilsueflinguna og setur fram stefnu sem tengist grunnþáttum menntunar. Árangurinn er metinn með reglulegu millibili með sérstökum gátlistum frá Embætti landlæknis. Innan skólans starfar Heilsuteymi sem heldur utan um heilsueflinguna og setur fram stefnu sem tengist grunnþáttum menntunar. Árangurinn er metinn með reglulegu millibil með sérstökum gátlistum frá Embætti landlæknis. (Embætti landlæknis, 2021).

SJÁLFBÆRNI

VIÐ OG JÖRÐIN

Markmið með sjálfbærni og vísindum

- Að þroska einstaklinga til að axla ábyrgð á tilveru sinni og búa yfir þekkingu til að sjá afleiðingar gjörða sinna á komandi kynslóð.
- Að mennta gagnrýna og ábyrga einstaklinga sem láta sig umhverfið varða með góða þekkingu á eigin nærsamfélagi.
- Að börn öðlist fjölbreytta reynslu í náttúru, samfélagi og menningu.
- Að börnin fái að taka þátt í ákvörðunum í samráði við aðra um margvísleg málefni sem hafa áhrif á samfélagið og nærumhverfi þeirra.
- Að efla orðaforða barna og skilning í tengslum við sjálfbærni.
- Að ýta undir vísindalega hugsun.
- Að aðstoða börn við að sjá tengsl, orsök og afleiðingu.

Leiðir:

Útinám og vettvangsferðir eru best til þess fallin að tryggja grunnmenntun til sjálfbærni, en úti læra börnin ýmislegt sem aldrei verður numið innan húss eða af bókum. Námið þarf að vera áhugavekjandi, skemmtilegt og í tengslum við náttúru og umhverfi. Góð leið er að fara frá hinu þekkta til hins óþekkta og tengja námið persónulega við einstaklingana.

Sjálfbærni og vísindi

Frá fyrstu stundu beita börn ýmsum aðferðum til að kanna og reyna að skilja umhverfi sitt. Þau horfa, hlusta, snerta, bragða, handleika, flokka, bera saman, rannsaka og draga ályktanir. Ýta þarf undir forvitni, ígrundun og vangaveltur barna og hvetja þau til að spyrja spurninga og leita mismunandi lausna. Í leikskóla á að skapa aðstæður svo börn fái m.a. tækifæri til að vinna með og velta vöngum yfir umgengni sinni og virðingu fyrir náttúrulegu og manngerðu umhverfi. Einnig fyrir hringrásum og fyrirbærum í náttúrunni, stærðfræðilegum viðfangsefnum, s.s. tölum, táknum og mynstrum (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Í Tjarnarseli er menntun til sjálfbærni einn af grunnþáttum leikskólastarfsins. Inntak sjálfbærnihugtaksins felur í sér samspil margra þátta, svo sem efnahags, samfélags, félagslegrar velferðar og umhverfisverndar. Litið er á að umhverfismennt og útinám, með beinni þátttöku nærsamfélagsins, komi inn á alla þessa þætti og sé góð leið til að fræða leikskólabörn. Menntun til sjálfbærni fléttast inn í allt starf leikskólans og gefur börnum tækifæri til að takast á við verkefni sem styrkja þau til þátttöku í sjálfbæru samfélagi. **Formleg og óformleg menntun til sjálfbærni með áherslu á mannréttindi, frelsi og jöfnuð eykur þekkingu og færni til að bregðast við áskorunum nútímans og framtíðarinnar á valdeflandi og skapandi hátt (Reykjanesbær, 2021).**

Matstofur

Á yngstu deildinni sitja börnin til borðs með sínum kennara en þarfir þeirra fyrir fyrirmynd eru sterkar á þessum aldri. Á næst yngstu deildinni er sami háttur hafður á en eftir áramót er undirbúningur hafinn að svokallaðri matstofu í hádeginu. Maturinn er settur á langborð og börnin skammta sér sjálf undir leiðsögn kennara. Þau setjast þar sem hugurinn segir til hverju sinni og með hverjum. Börnin eru hvött til að spjalla saman í rólegheitum, skiptast á skoðunum og segja hvert öðru frá. Markmiðið er að efla sjálfstæði og sjálfræði barnanna. Stofan er matsalur fyrir tvær elstu deildirnar á Tjarnargötunni. Þar er sami háttur hafður á, boðið er upp á morgunmat, hádegisverð og síðdegishressingu af langborði. Þannig matstofa er einnig í Tjarnarlundi.

Hvöld

Hvöld er ein af grunnþörfum okkar og er hverjum manni nauðsyn. Á leikskólaaldri þurfa flest börn á hvöld að halda um miðjan daginn. Yngstu börnin sofna eftir hádegisverð, nokkur halda því áfram fram á fjórða ár meðan önnur börn leggjast út af og hlusta á tónlist eða sögu. Á eldri deildunum er boðið upp á hvíldarstund fyrir þau börn sem vilja.

Eiturefnalaus leikskóli

Tjarnarsel er eins eiturefnalaus og unnt er með tilliti til efniviðar og leikfanga inni og úti, fæðis, hreinsiefna og húsnæðis.

Leiðir: Hreinlæti

Lögð er áhersla á hreinlæti, börnin þvo sér um hendur áður en borðað er og eftir salernisferðir. Þeim er tryggt næði til persónulegrar umhirðu og komið er fram við þau af virðingu og tillitssemi. Ávallt er leitast við að sýna börnunum nærgætni við viðkvæmar aðstæður.

Matarmenning

Hollt og gott mataræði stuðlar að heilbrigði og vellíðan barna og starfsmanna, eykur styrk og kraft, ánægju og gleði, eins og máltækið góða segir er matur mannsins megin. Boðið er upp á morgunmat, hádegisverð og síðdegishressingu. Áhersla er lögð á ferskt hráefni, fisk, kjöt, brauð, kornmeti og grænmeti og ávexti milli mála. Litið er á matmálstíma sem gæðastundir sem bjóða upp á skemmtilegar samræður til að mynda um gott mataræði, almenna kurteisi og borðsiði.

Mikilvægt er að foreldrar upplýsi starfsfólk ef börn þeirra geta ekki borðað allan mat vegna mataróþols eða ofnæmis og er alltaf brugðist við því.

Grænfáni – umhverfismerki

Tjarnarsel er skóli á grænni grein sem er er viðurkenning sem Landvernd veitir stöðum sem sýna ábyrga umgengni við náttúru og umhverfi. Í gegnum tíðina hefur verið unnið markvisst að umhverfisverkefnum sem snúa meðal annars að ráðstöfun úrgangs, náttúrutengdu námi og útikennslu í skólanum. Græna teymi skólans leiðir grænafánaverkefni hverju sinni sem eru af margvíslegum toga og tengjast ræktunarstarfinu, lýðheilsu, átthögum, lífbreytileika, flokkun o.fl.

Vettvangsferðir

Menntun til sjálfbærni fléttast inn í vettvangsferðir, eins og annað nám í Tjarnarseli. Þær skapa yfirsýn og þekkingu á breytingum í nánasta umhverfi leikskólans og efla samskipti og samstarf við fyrirtæki, stofnanir, ýmsa samfélagshópa og einstaklinga. Í ferðunum fer fram markviss og fjölbreytt hreyfing og fræðsla í bland við uppgötvunarnám og leiki. Einnig fá börnin tækifæri til að taka þátt í verkefnum sem stuðla að sjálfbærni, skoða og rannsaka.

Stærðfræði

Í Tjarnarseli er áhersla lögð á stærðfræðileg viðfangefni eftir margvíslegum leiðum.

Markmið með stærðfræðilegum viðfangsefnum:

- Að auka talna- og hugtakaskilning barnanna og byggja þannig upp góðan grunn fyrir frekara stærðfræðináms.
- Að efla formskynjun og rökhugsun.
- Að efla skilning á ýmsum grunnhugtökum innan stærðfræðinnar.
- Að flétta stærðfræði inn í daglegt starf og öll námssvið leikskólans.

Leiðir:

Unnið er með stærðfræðileg viðfangsefni á öllum aldursstigum. Byrjað er á einfaldan hátt. Með yngstu börnunum er leikið með tölurnar og grunnformin, börnin kynnast meðal annars einingakubbum, litlum holukubbum, stórum Lego svampkubbum, Lego duplo og segulkubbum.

Á næstu árum bætast við stærðfræðileg viðfangsefni. Unnið er með mynstur, tölur, talnaskilning og fleiri form og kubbaúrvalið eykst. Orðaspjallið tengist inn í stærðfræðina en börnin læra stærðfræðileg hugtök og orð til dæmis fremstur, næst fremstur, minnstur, stærstur, breidd, lengd o.fl.

Sköpun og menning

Sköpun er mikilvægur þáttur í námi og þroska barna. Skapandi starf á fyrst og fremst að beinast að ferlinu sjálfu, gleðinni, tjáningunni og náminu sem á sér stað þegar hugmyndir, tilfinningar og ímyndun fá að njóta sín (Aðalnámskrá, 2011). Gott aðgengi er að listakrókum með fjölbreyttum efniviði á öllum deildum og einnig fer fram mikil sköpun á kubbasvæðum, í gördunum, í vettvangsferðum og í öllu leikskólastarfinu. **Í Menntastefnu Reykjanesbæjar 2021-2030 kemur fram að sköpun skulu vera órjúfanlegur þáttur í öllu starfi með börnum og birtast í fjölbreyttu samhengi, skipulagi og starfsháttum. Að í skapandi og nærandi jarðvegi blómstri nýsköpun, frumkvæði og frjó hugsun.**

Hefðir og hátíðir eru stór hluti af menningu skólans, börnin taka þátt í að móta hana og koma að skipulagningu t.d. varðandi árlegar hefðir og hátíðir með einum eða öðrum hætti.

Markmið með sköpun og menningu:

- Að virða val og áhugamál barna og hlusta á skoðanir þeirra.
- Að efla gagnrýna hugsun með því að vekja áhuga og forvitni barnanna á fjölbreyttum viðfangsefnum.
- Að ýta undir uppgötvunarnám, frumkvæði og athafnaþrá barnanna.

- Að efla og virkja börnin í að tjá upplifun sína í myndlist, tónlist og leikrænni tjáningu.
- Að sköpunarferlinu fylgi gleði þar sem börnin eru hvött til frumkvæðis og þess að láta ljós sitt skína.
- Að börnin taki virkan þátt í að móta menningu leikskólans varðandi hefðir og hátíðir.

Leiðir:

Listakrókar

Endurnýtanlegan efniviður leggur grunninn að skapandi starfi í listakrókunum ásamt litum, lími, málningu o.s.frv. Börnin hafa frjálst aðgengi að þessum efnivið sem ýtir undir hugmyndaflug og sköpunargleði.

Eininga- og holukubbar

Eininga- og holukubbar eru opið og skapandi leikefni sem er í boði á öllum deildum miðað við aldur og þroska barnanna. Ríkulegur viðbótarefniviður eins og pappír, ritföng, búdot og búningar eflir leik, sköpun og hugmyndaauðgi.

Garðarnir við Tjarnargötu og Skólaveg bjóða upp á skemmtilegan og skapandi leik þar sem áskoranir og ævintýri blómstra. Auk hefðbundins leikefnis er viðbótarefniviður þar spýtur, trjádrumbar, steinar, mold, vatn og endurnýtanlegur efniviður sem til fellur, dollur úr eldhúsi, gömul plastglös, pappakassar og fleira sem gefur óendanlega möguleika til náms og leiks.

Fjölskyldan og leikskólinn

Líðan barns í leikskóla er samvinnuð velferð fjölskyldu þess og heimilis. Þegar foreldrar og börn hefja leikskólagöngu þurfa foreldrar og leikskóli að leggja grunn að samstarfi þar sem umhyggja og velferð barna er höfð að leiðarljósi (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Árlegur fjölskyldudagur í gördunum skólans þar sem börn, fjölskyldur þeirra og kennarar vinna saman að fegrun og gróðursetningu eykur samskipti bæjarbúa um leið og miðbærinn verður grænni og áhugaverðari.

Mat á námi og velferð barna

Mat á leikskólastarfi hefur þann tilgang að tryggja að réttindi leikskólabarna séu virt og þau fái þá menntun og þjónustu sem þeim ber samkvæmt lögum um leikskóla. Mat á skólastarfi er tvíþætt: Annarsvegar er um að ræða mat sem leikskólarnir framkvæma sjálfir og er kallað innra mat. Hins vegar er um að ræða mat sem utanaðkomandi aðili vinnur á vegum sveitafélags, ráðuneytis mennta- og menningarmála eða annarra aðila og er nefnt ytra mat (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Innra mat í leikskóla

Innra mati á leikskólastarfi er ætlað að veita upplýsingar um starfshætti

leikskólans, stuðla að umbótum og auknum gæðum og vera liður í þróun skólastarfs í leikskólum. Lýðræðisleg vinnubrögð við innra mat, þar sem tekið er tillit til sjónarmiða þeirra sem koma að leikskólastarfinu, stuðla að auknum gæðum í starfinu (Aðalnámskrá leikskóla, 2011). Innra mat er fjölþætt, ákveðnir þættir starfsins eru skoðaðir til að meta nám og velferð barnanna. Mat fer fram á skipulagsdögum þar sem kennarar ræða í stórum eða litlum hópum ýmsa þætti starfsins og skila niðurstöðum. Símat fer fram á stjórnendafundum sem haldnir eru í hverjum mánuði. Að auki eru rafrænar kannanir lagðar reglulega fyrir kennara þar sem einstaka þættir starfsins eru metnir. Endurmat fer fram á stjórnenda- og deildafundum og í árlegum starfsmannasamtölum við deildarstjóra og leikskólustjóra. Annan hvern mánuð leggur Reykjanesbær fyrir starfsánægjumælingar og eru niðurstöður nýttar til endurmats og umbóta.

Mat á námi barnanna er gert í gegnum leik. Það er umbótamiðað og felst meðal annars í að laga námsumhverfi og námsaðferðir að börnum, þannig að hæfileiki hvers og eins fái notið sín. Fleiri leiðir eru farnar til að meta og greina þroska barnanna. Ljósmyndir og myndbönd úr starfinu eru eitt helsta skráningartækið og eru notaðar til að skoða og meta starfið. Fleiri matstæki eru notuð eins og Hljóm-2 sem er athugun á hljóð og málvitund og er lagt fyrir elsta árganginn að hausti. Skimunarprófið EFl-2 er lagt fyrir öll börn 3-4 ára. Ef grunur er um seinkaðan þroska svara kennarar og foreldrar matslistum frá Skólalþjónustunni í samræmi við eðli vandans og Íslenska þroskalistanum eða Íslenska smábarnalistanum.

Matið er bæði einstaklings- og hópmiðað. Í einstaklingsmiðuðu mati eru styrkleikar og færni barnsins hafðir að leiðarljósi til að efla það og styrkja. Lögð er áhersla á andlega og líkamlega vellíðan, félagsfærni og samkennd, frumkvæði, sköpunarkraft, tjáningu og samskipti svo fátt sé talið (Aðalnámskrá leikskóla, 2023).

Markmið með hópmiðuðu mati er að efla barnahópinn og stöðu einstakra barna í hópnum. Lögð er rík áhersla á að meta hvort leikskólastarfið endurspeglir margbreytileika barnahópsins og samfélagsins, félagslega stöðu einstakra barna, aðgengi að leikefni, þróun leiksins í barnahópnum o.s.frv. (Aðalnámskrá leikskóla, 2023).

Matið tengist jafnframt lýðræðis- og jafnréttiskennslu. Börnin koma að skipulagningu og endurmati á ýmsum hefðum og hátíðum, ræða til dæmis matarmenningu og breytingar og verkefni í gördunum okkar fyrir árlegan fjölskylduvinnudag. Þar hafa þau mikil áhrif, koma með hugmyndir og fá stuðning til að fylgja þeim eftir. Starfsáætlun hvers árs byggir á niðurstöðum innra mats. Allir þessir þættir liggja meðal annars til grundvallar í árlegum foreldrasamtölum þar sem farið er yfir þroska og líðan barnsins, sterkar hliðar þess og áhersluþætti deildarinnar fyrir komandi skólaár. Einnig er rætt um mikilvægi þess að foreldrar lesi reglulega fyrir börn sín heima til að efla orðaforða og lesskilning. Foreldrar geta alltaf óskað eftir samtali, fyrir utan árlegt foreldrasamtal sem fram fer að hausti.

Ytra mat í leikskóla

Fræðsluskrifstofa hefur eftirlit með því að starf Tjarnarsels samræmist lögum og reglugerðum um leikskóla og Aðalnámskrá Menntamálaráðuneytis. Menntasvið Reykjanesbæjar leggur Foreldrakönnun skólalþjónustunnar fyrir annað hvert ár. Með þeirri könnun er lagt mat á starfsemi leikskóla bæjarins. Könnunin inniheldur 16 matsþætti þar sem hver þáttur inniheldur nokkrar spurningar. Foreldrar og kennarar fá kynningu á niðurstöðum foreldrakönnunar sem nýttar eru til þróunar og umbóta.

Hefðir og hátíðir

Hefðir og hátíðir skipa veglegan sess í leikskólastarfinu og tengjast gjarnan árstíðum, hefðum og menningu bæjarfélagsins, lands og þjóðar. Lýðræðisleg þátttaka barna er mikilvæg þegar kemur að skipulagningu þessara viðburða. Leitað er eftir hugmyndum barnanna, þær ræddar og skoðaðar, hvað vilja þau, sýna atriði, skreyta o.s.frv. Í upphafi vetrar er foreldum boðið í vetrarkaffi, Listahátíð barna er haldin hátíðleg í maí en það er samstarfsverkefni allra leikskóla bæjarins og Menningarsviðs Reykjanesbæjar. Útskriftar- og kveðjuveisla elstu barnanna er í maí og fjölskyldudagur og sumarhátíð í gördunum í júní. Að auki eru ýmsar smærri uppákomur og viðburðir með reglulegu millibili til dæmis dans- og söngstundir.

Upplýsingaflæði

Ýmsar leiðir eru farnar til að efla og styrkja tengsl heimils og leikskólans en þar skiptir gott upplýsingaflæði og dagleg samskipti mestu máli, að vel sé tekið á móti barninu og það kvatt á hlýlegan hátt eftir daginn. Einnig er mikilvægt að foreldrar og leikskólakennarar geti ávallt talað saman um öll mál er varða barnið og leikskólagöngu þess. Ef ræða þarf viðkvæm atriði er áriðandi að kennarar og foreldrar komi sér saman um tíma til að fara yfir málin.

Vala – rekstrarkerfi

Vala er rekstrarkerfi sem leikskólar Reykjanesbæjar nota. Það heldur utan um skráningar og ýmsar upplýsingar um börn og starfsfólk. Vala er jafnframt innritunar- og gjaldakerfi.

Vala-smáforrit

er samskipta- og skráningarkerfi notað af starfsfólki og foreldrum til að skrá mætingu, deila upplýsingum um dag barnsins og auðvelda samskipti á öruggan hátt. Foreldrar yngstu barnanna geta séð í forritinu hvernig barnið hefur borðað og hvílst

þann daginn. Reglulega eru settar inn ljósmyndir af starfinu frá öllum árgöngum og einnig fá foreldrar sendar tilkynningar frá skólanum sem birtast í smáforritinu.

Tjarnarsel er með fésbókarsíðu, Leikskólinn Tjarnarsel. Reglulega eru settar inn fréttir og ljósmyndir af starfinu. Svokallaðar árgangasíður eru einnig á fésbókinni en þá eru foreldrar hvernig deildar í lokuðum hópi þar sem ýmsum fréttum og upplýsingum er komið á framfæri. Á föstudögum eru settar inn myndir og það helsta sem var á döfinni þá vikuna. Gætt er meðalhófs í myndbirtingum á fésbókinni og ekki má birta myndir nema með sérstöku samþykki forráðamanna. Foreldrar eru hvattir til að fylgjast vel með á fésbókinni og eiga í gagnvirkum samskiptum við leikskólann. Aldrei eru settar inn trúnaðarupplýsingar á fésbókarsíðurnar.

Starfsáætlun

Starfsáætlun leikskólans kemur út að hausti fyrir hvert skólaár. Skólastjórnendur hafa umsjón með gerð áætlunarinnar þar sem ákveðnum þáttum skólastarfsins er lýst og útlistað hverjir verða áherslu- og umbótaþættir komandi starfsárs.

Tengsl skólastiga

Myllubakkaskóli er heimaskóli Tjarnarsels og því er samstarfið við hann mikið og náið. Samstarfið byggir meðal annars á gagnkvæmum heimsóknum elstu barnanna og 1. bekks með reglulegu millibili allan veturinn. Deildarstjórar Sunnuvalla og Tjarnarlundar og yngsta stigsins í Myllubakkaskóla funda í september ár hvert til að ákveða tilhögun samstarfsins á komandi skólaári. Tjarnarsel er í góðu samstarfi við aðra grunnskóla bæjarins, sérstaklega Holtaskóla en yfirleitt fer stór hópur barna þangað. Heimsóknir og samstarf við aðra grunnskóla bæjarins helgast af því hvort einhver börn í elsta árganginum fara í þá skóla. Markmið með samstarfi leik- og grunnskóla er að börnin upplifi grunnskólann sem eðlilegt framhald af leikskólanum og að efla skilning og faglegt samstarf á milli skólastiganna.

Ef barn er með sérþarfir eða hefur notið sérkennslu í leikskólanum er öllum upplýsingum og gögnum varðandi barnið komið til viðkomandi grunnskóla á sérstökum fundi er varða börn með stuðningsþarfir.

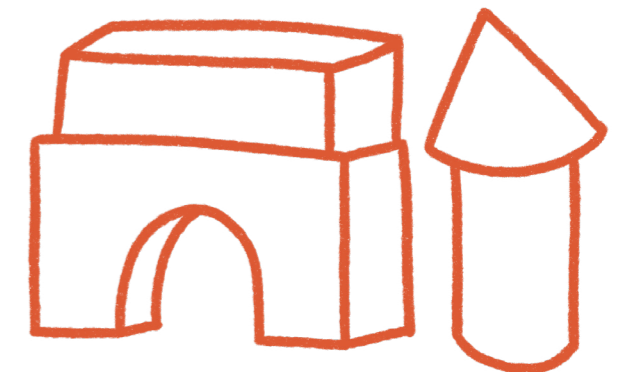
Lokaorð

Skólanámskrá Tjarnarsels byggir á grunni Aðalnámskrá leikskóla frá árinu 2011 og breytingum á henni frá árinu 2023. Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna, stefnuáherslur Reykjanesbæjar í krafti fjölbreytileikans og Menntastefna Reykjanesbæjar liggja einnig til grundvallar. Stefnumarkmið fléttast inn í grunnþætti menntunar, markmið og leiðir. Þættirnir skarast og mótast af námsumhverfi skólans innan dyra og utan en hafa sín séreinkenni og áherslur. Í heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna kemur fram að börnin séu mikilvægust og um það snýst skólastarfið í Tjarnarseli líkt og í öðrum skólum bæjarfélagsins.

Allt starf með börnum og ungmennum á að snúast um að auka farsæld þeirra og skapa aðstæður þar sem þau fá tækifæri til að vaxa og þroskast í öruggu og hvetjandi umhverfi (Reykjanesbær, 2021).

Heimildir

- Aðalnámskrá leikskóla. (2011). Reykjavík: Menntamálaráðuneytið.
- Aðalnámskrá leikskóla/breytingar. (2023) <https://mms.is/frettir/adalnamskra-leikskola-a-rafraenu-formi>
- Árdís Hrönn Jónsdóttir, Hrafnhildur Ragnarsdóttir og Ingibjörg Sif Stefánsdóttir. (2025). *Orðaspjall*. Árdís H. Jónsdóttir.
- Jónsdóttir, Á.H., Stefánsdóttir, I.S., Ragnarsdóttir, H. (2025). *Orðaspjall*. Árdís H. Jónsdóttir.
- Cuffaro, H. K. (1995). *Experimenting with the world. John Dewey and the early childhood classroom*. Teachers Collage Press.
- Cornell, J. (1989). *Sharing the joy and nature*. Dawn Publications.
- Dale, E.L. (1997). Lærning og utvikling í lek og undervisning. Í I.Braten (Ritstj.), *Vygotsky í pedagogikken*. Cappelen Akademisk Forlag.
- Dewey, J. (1933/2000a). *Hugsun og menntun*. (Gunnar Ragnarsson þýddi). Rannsóknarstofnun Kennaraháskóla Íslands.
- Dewey, J. (1938/2000b). *Reynsla og menntun*. (Gunnar Ragnarsson þýddi). Rannsóknarstofnun Kennaraháskóla Íslands.
- Fish, L & Bailie, P. (2018). *Getting gifted kids outdoors: Tips for a summer of play*. Parenting for High Potential.
- Embætti landlæknis (n.d.). *Heilsueflandi leikskóli*. <http://www.landlaeknir.is/heilsa-og-lidan/verkefni/item30702/Heilsueflandi-leikskoli>
- Hrafnhildur Ragnarsdóttir. (2025). Málþroski leikskólabarna. Í Árdís Hrönn Jónsdóttir, Hrafnhildur Ragnarsdóttir og Ingibjörg Sif Stefánsdóttir. *Orðaspjall*. Árdís H. Jónsdóttir.
- Ragnarsdóttir, H. (2025). Málþroski leikskólabarna. Í Á. H. Jónsdóttir, I. S. Stefánsdóttir & H. Ragnarsdóttir, *Orðaspjall* (bls. 13–36). Árdís H. Jónsdóttir.
- ÍSAT-teymi leikskólanna & Skrifstofa Menntasviðs. (2026). Handbók: Móttaka barna með íslensku sem annað tungumál í leikskólum Reykjanesbæjar. Reykjanesbær.
- Jón Ólafsson. (2002). Menntun, reynsla og hugsun. Heimspekilegur pragmatismi. *Skírnir. Tímarit hins íslenska bókmenntafélags*. (179. Árgangur), 189-210.
- Ólafsson, J. (2002). Menntun, reynsla og hugsun. Heimspekilegur pragmatismi. *Skírnir. Tímarit hins íslenska bókmenntafélags*. (179. Árgangur), 189-210.
- Kristín Dýrfjörð. (2006). Lýðræði í leikskólum. Um viðhorf leikskólakennara. *Uppeldi og menntun*, 2. hefti. Sótt af: <http://wayback.vefsafn.is/wayback/20201017175131/https://netla.hi.is/greinar/2006/009/index.htm>
- Dýrfjörð, K. (2006). Lýðræði í leikskólum. Um viðhorf leikskólakennara. *Uppeldi og menntun*, 2. hefti. Sótt af <http://wayback.vefsafn.is/wayback/20201017175131/https://netla.hi.is/greinar/2006/009/index.htm>
- Lög um leikskóla, nr. 90/2008. (2008). <https://www.althingi.is/lagas/nuna/2008090.html>
- McNelis, Deborah. (2010). *Naturally Developing Young Brains*. Braininsights.Ólafur
- Páll Jónsson. (2006). Lýðræði og skóli-grunnskólinn/grein. Kennaraháskóli Íslands, kenningar í félagsfræði og heimspeki menntunar.
- Jónsson, Ó. P. (2006). Lýðræði og skóli-grunnskólinn/grein. Kennaraháskóli Íslands, kenningar í félagsfræði og heimspeki menntunar.
- Pramling, I. (2006). Teaching and learning in preschool and the first years of elementary school in Sweden. Í J. Einarsdóttur og J. Wagner (Ritstj.), *Nordic childhoods and early education* (bls.1-13). Information Age Publishing Inc.
- Reykjanesbær. (2020). Heimsmarkmiðin-stefna Reykjanesbæjar. <https://www.heimsmarkmidin.is/forsida/verkefni/stakt-verkefni/?itemid=700a49ec-733d-11ea-9458-005056bc530c>
- Reykjanesbær. (2021). *Menntastefna Reykjanesbæjar 2021-2030. Með opnum hug og gleði í hjarta*. Reykjanesbær.
- Rivkin, M.S. & Schein, D. (2014). *The great outdoors: Advocating for natural spaces for young children*. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.
- Sahlberg, Pasi og Doyle, William. (2019). *Let the children play – how more play will save our schools and help children thrive*. Oxford University Press.
- Theodóra Mýrdal. (2021). *Málörvunarstundir – Lengi býr að fyrstu gerð*. Leikskólinn Tjarnarsel.
- Mýrdal, T. (2021). *Málörvunarstundir – Lengi býr að fyrstu gerð*. Leikskólinn Tjarnarsel.

Tjarnarsel 2026

<http://www.tjarnarsel.is>
230 Reykjanesbær
Tjarnargötu 19 & Skólavegi 1

Leikskólinn Tjarnarsel

REYKJANESBÆR

Í KRAFTI FJÖLBREYTILEIKANS